

Observatoriul este de două ori în
septembra, Miercură și Sâmbătă.

Pretiul

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisul cu postă in laintrul monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său 11 franci. — Numeri singuratici se dău căte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu IV

Nr. 104.

— Sibiu, Luni 28/9 Januariu. —

1882.

„Observatoriul”

diariu politicu, national-economicu si literariu

intra cu 1/13 Januariu 1882 in anulu alu cincilea alu vietiei si activitatiei sale.

Redactorul proprietariu alu acestui organu de publicitate, multiamesc onorabilul publicu romanu si mai de aprópe domnilor abonati, cari din cum l'au primitu dela inceputu, cunoscendu'i multu mai de inainte program'a in tóte partile ei si tóta tendenti'a, au si remasu constanti intru sprijinirea si incuragiarea lui, spre a continua pe calea apucata, cunoscuta prea bine din nenumerate comunicatiuni si manifestatiuni anteriori.

Micu este spatiul de care dispunem, că-ci elu stă in proportiune cu midiulocel materiali; legiu in se este numerul cestiunilor vitali, atâtul pure politice, cătu si national-economice, inca si literarie; tocma in se din aceste cause redactiunea s'au adoperat a face tóta possibl'a economia cu spatiul, spre a resvera partea lui cea mai mare pentru discussiunea cestiunilor si comunicarea evenimentelor de interesu superioru, si cea mai mica pentru sciri efemere, passagere, de interesu momentanu. Aplicarea acestui metodu in redactiune este mai grea, dupa noi in se corespunde multu mai bine actualelor lipse si cerintie. Publicul nostru nu se afla in fericit'a stare a lectorilor din alte tieri mai fericite, că se'i remana timpu mai multu de distractiune; destinul romanului este: labore continua si grea pentru existentia, meditatiune asupra viitorului.

Acestea premissa, deschidemu pe anulu 1882 prenumeratiune noua, totu cu pretiurile cunoscute, puse in fruntea diariului, adeca

pe 12 luni . . . v. a. fl. 8
pe 6 " . . . v. a. fl. 4

atâtul in laintrul monarchiei, cătu si in tieri straine; observam in se, că in a fara din monarchia si anume in Romani'a se pote abona „Observatoriul” in locu de 10 fl., cu pretiu scadiutu de 8 fl. pe unu anu intregu si cu 4 fl. pe 6 luni numai la postele locali, din patri'a propria, de unde se inaintéda immediatu la oficiul poste reg. din Sibiu.

Spre a ne poté regula cu numerul exemplarielor de tiparit, rogamu pe domnii abonati, că se binevoiesca a'si innoi prenumeratiunile cătu mai curendu. Modulu celu mai usioru si mai siguru de prenumeratiune este cu asia numite mandate (asemnatiuni) de posta, in dosulu carora findu spatiu de ajunsu, adressele se potu serie exactu si curatul.

Redactiunea.

La finea anului.

Daca noi amu ajunge la capetul suferintelor noastre, precum ajungemu la capetul unui anu, cu căta bucuria amu inpreuna cantarile noastre in armonia Ostei ceresci care laudá pre D-dieu si dicea: Gloria intru inaltimie lui D-dieu si pre pamentu pace si intre ómeni buna invoie!

Dara noi scimu din parinti si strabuni, că suferintele noastre fara numeru precum au fostu si mai sunt, se termina numai cu viéti'a nostra. Nu vorbim acilea despre natiunea romanésca intrega, căta existe ea din gratia D-dieului parintilor ei pana astadi, ci numai de acea parte considerabile, pe care o cunoscem de aprópe si in alu carei servitui ne aflam intru o lunga serie de ani.

Daca ómeni particulari simtu necessitatea de a trage cu finea anului căte unu bilantiu de afaceri, spre a'si cunoscce starea activa si passiva cu care intra in anulu nou, cu cătu mai virtosu cuvinte-se

cá se'si traga sam'a popora intregi asupra trecutului, dela care depinde in modu peremptoriu venitoriul loru. Tóte poporale ajunse la conscientia de sine cu ajutoriul istoriei, alu pressei si alu comunicatiunilor personali, o facu acésta in fia-care anu.

Poporul romanescu pre cătu se afla in laintrul monarchiei Habsburge, are se'si puna inainte de tóte döue intrebari principali: 1 daca suferintele remasă asupra sa din trecutu, s'au mai inpuçinat, ori-că acele sub alte forme s'au inmultit si au devenit mai intensive; 2. daca poterile de resistenta ale acestui poporu nefericitu au mai crescutu, ori că ele au scadiutu si din căte le avusera parentii lui.

Credu că nimeni dintre noi nu va afla, că ar fi prea usioru a dá la aceste döue intrebari respunsuri generali, aplicabili, că se dicem asia, la tóte triburile si regiunile romanesce. Tóte sufere, nu in se tóte in acelasiu modu si nici in aceeasi mesura, nici totu dela aceiasi contrari obstinati ai existentiei nostre. Cu tóte acestea noi cutediamu a sustiné relative la prim'a intrebare, că numerul vechilor suferintelor au scadiutu in proportiune considerabile in urm'a luptelor sustinute cu ele in 33 de ani, că in se căte blastemati si persecutiuni mai apasa asupra elementului nostru sub formele despotismului modernu, au devenit multu mai intensive; éra la a döua respundem, in man'a pessimistilor, dara din tóta convictionea, că poterea de resistenta ne a crescutu in proportiune multu mai mare decatul este poterea celor mai violente atacuri, care se arunca mai in totu timpulu asupra nostra. Nu negam nici noi, că in aceasta lupta violenta avemus si noi perperi greu simtite din unele parti, castigam in se in altele indoiti si intreit. Intre conditiunile date progressam greu in spiritu nationale, dara inaintam de siguru, si inca pasindu pe terenu sanatosu. Elasticitatea spiritelor cresce neincetatu, conscientia de sine se destépta chiaru si in unele parti, pe care inca si optimistii le tinusera de perpute; poterea de resistenta devine cu atâtul mai intensiva, cu cătu conceptul patriotismului a inceputu a se desvoltá alaturea cu alu nationalitatiei; patriotismul rationale vine in ajutoriul patriotismului pathologic asia, că astadi vei afla destule parti de tiéra, unde chiaru si tiernulu agricultor intréba cu caciul'a pe urechia: Ce'ti sunt eu tie? Portu tóte greutatile tieriei alaturea cu tine si pote mai multu că tine. Aceasta tiéra este si a mea, nu numai a ta; mosi de stramosii mei, parentii si eu insumi amu luptat si ne-amu versat sangele pentru ea. Cauta colo la acele miriade mormente din tóta tiéra: in acele putrediescu dieci de milioane de romani locuitori vechi stravechi ai acestei tieri. Deci intielege odata: in tiéra mea voi se amu si se me bucuru de tóte drepturile cuvenite mie, date dela D-dieu, nu dela ómeni.

Asia resistenti'a in spirite a crescutu si cresce.

La multi le mai insufla grija mare magiari-sarea fortata. Se'si deschida bine ochii toti fricosii, se védia la lumin'a dilei, cumplita eróre comissa de diet'a Ungariei prin legea din 1879. Celu mai siguru midiulocu de a instrina pe popora de cătra limb'a magiara a fostu acea lege si tóte celealte căte lovesc in nationalitatati.

Altii érasi vedu periculu forte mare in maiestriile de a spolia pe poporul romanescu de pamant cultivabile. Recunoscem tóta gravitatea cestiunilor noastre agrarie, pe langa care amu si luptat la tóte ocasiunile, chiaru si cu pericolu personale; las' in se că astadi are si poporul destui aparatori, dara observati bine in totu coprinsulu tieriei, că ori unde au saracit uori s'au ruinatu comune, că prin unu farmecu s'au nimicitu si averile familiilor unguresci, éra membrii loru au decadiut la stare de proletari literati, cari sunt cei mai periculosi in tóta lumea. Din contra,

Ori-ce inserate, se platesc pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare căte 7 cr., la a dou'a si a trei'a căte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatunile postei statului, addressate de a dreptulu la Redactinea Diariului.

„Observatoriul” in Sibiu

ori-unde unu proprietariu luminatu si mai puçinu inspiratu de ura si de fanatismu nationale scie se tractedie omenesc cu locuitorii, economiile lui prosperédia, averile lui sunt sigure, din cauza că poporul nu este asupritu, nici spoliat, ci din contra, in casuri estraordinarie i se dà ajutoriu pe langa conditiuni moderate, pe care locuitorii le impletesc cu placere, candu din contra, la tirani si fanatici nu voru se lucre nici pe bani. Scurtu, tóte legile agrarie egoiste si nedrepte, mai curendu sau mai tardiu isi resbuna infricosiatu chiaru de auctorii loru, la noi că si in tóta lumea. De aceea si avem destule simptome, că multi proprietari au inceputu a'si cunoscce erórea, éra pe cei inpetriti ii va corege si va satura rapacitatea loru numai sap'a si lopat'a.

Se afla intre noi ómeni, cari cauta retele de care suferim, mai multu numai in lips'a de asia numita educatiune politica. Ce e dreptu, cu educatiune politica nu ne prea potem lauda; inainte in se de a ne condamna pentru acésta scadere, se ne intrebamu, unde si căt'ce ocasiuni avut-amu noi si parintii nostri de a ne face si da educatiune politica? care si unde a fostu acea scola?

Si compatriotii nostri privilegiati ce scola politica au avutu?

Pe cea remasa loru hereditate din evulu mediu, aruncata de cătra alte popora europene in camer'a cu vechituri, inainte cu doue si cu trei generatiuni. Apoi urmele scólei politice a compatriotilor nostri se si cunosc pana in dio'a de astazi si se voru mai cunosc diecimi de ani, atâtul pe faç'a, cătu si pe spatele tieriei, că totu atatea crestaturi si inferaturi cumplite.

Scóla politicei are unu cursu mai lungu decatul ar fi cursurile toturor facultatilor sumate la unu locu dela cele mai mari universitati; cursul ei este cursulu vietiei omenesci si costa forte multu. Trebuie se'l faca si romanii, de ar costa ori-si cătu; pana atunci in se se invetie celu puçinu unu lucru, fara care cea mai buna politica este si remane o satira si insulta pe numele nostru, éra acela este: se respectam conclusele si decisiunile luate de cătra noi insine cu voci unanime sau de parte preponderante, prin reprezentanti alesi in tóta regul'a, deliberate cu tóta possibil'a seriositate de barbatii matori, se ne supunem loru, si in sfer'a in care ne voru fi afandu, se le si executam; sau daca nu sunt pe gustulu nostru, se nu amblam cu doi bani in trei pungi, seducendu lumea, ci că ómeni de caracteru onestu si firmu, cari tinem la voint'a nostra libera, se declaramu rotundu si pe façia, că nu mai tinem nimicu la poporul romanu si că nu mai facem parte din corpulu seu nationale. Asia apoi curatindu-se corpulu nationale de elemente dubiose, aequivoce, romanii voru fi in stare se'si intemeiedie si ei o scola politica démna de popor maturu si civilisatu, ceea ce'i si dorim din totu susfletul nostru pe anii urmatori.

Coruptiunea si nepotismulu.

Urile presente de anulu nou!

Aceia din cititori, caror la place se arunce căteodata ochii si in foi satirice, voru fi vediu in „Borszem Janko” (Piperusiu, cea mai buna fóia satirica magiara, dara totu fanatica), cum in Nr. 52 din 25 Dec. a. c., voindu a caracteriza starea tieriei pe temeiulu statisticiei, face pe ministrul Col. Tisza standu suparat si prindiendu-se de barba, era alaturea cu elu pe statisticul Carolu Keleti (Klette) si pe Bela Grünwald, in drépt'a loru o femeia mare spatosa — Ungaria — amarita forte si mai plangându, laptandu la peptulu seu doi princi grasciori, unulu numit Pan slavismus, altulu Militarismus, éra la pitioarele sale alti doi princi, si mai grasi, jocandu-se ambii in totu

resfatiulu, cu nume totu latinesci Coruptio et Nepotismus, unu alu cincilea pruncu de a stang'a aceloru triumviri, standu in pitioare, cu capulu golu, numai intr'o camasiua pana in genunchi si fara maneci, desclutiu, ruptu de fome, cautandu cu ochii plini de lacrime la mama-sa; pe camasi'a acestuia e scrisu Magyarság. Unu altu pruncu, nu numai golu, flamendu, dara si batutu cu nuiele moiete in saramura, cu ochii afundati in capu, numai piele si ose, lipsesce din acelu tablou, din acea ilustratiune fatala; candu nu ar lipsi de acolo, numele lui nu ar potea fi altulu, decat Oláhság (Romanimea).

Sub tablou stà apostrofa celor doi renegati cràtra Col. Tisza, care pe romanesce ar suna:

"Pentru D-dieu, escelentia! au nu vedi cum suferem mam'a si iubitulu ei fiu? Dà dracului (polkolba) pe acei pui grasi de cucu si apléca la peptulu mamei pe fiulu ei celu iubit, cà-ci de nu, voru perí amendoi!"

Veti dice că acésta pote se fia numai fantasi'a aprinsa a unui publicist magiar sau renegatu. Si noi dicemus asia, dara numai pe diumetate; éra Coruptiunea si Nepotismulu, nu că acesti doi vampiri nu aru suge si sangele altoru popóra, ei inse in Ungari'a rivalisédia cu frati loru bastardi din Russi'a si din Turci'a. Nu dela noi o dicemus acésta, ci avemu de martore pe fiacare di mi de guri si de pene curatul unguresci, care buciuma in tota lumea starea desperata a tierei. Amu vediutu in Nr. 100 alu "Obs." că la budgetulu armatei Ungari'a cu tierile adnexe abia dà ceva preste 10% din budgetulu seu, adeca circa 30 milioane. Dara apoi unde mergu 270 milioane? Panslavismulu? Ce are elu dela Ungari'a? Nu cumva diet'a Ungariei votédia pe fiacare anu sute de mii pentru scóele propagandei panslave? Din contra, au luatela slavaci si ce au fostu alu loru. Si apoi acei slavaci, locuitori multu mai vechi ai Ungariei decat sunt magarii si totudeauna buni patrioti, din cari magarii s'au recrutat necontentu, de candu sugu ei alaturaea cu toti banditii meduv'a tierei? Se lasamu inse pe slavaci, că isi au ei aparatori loru, se ne vedemus érasi totu numai de capulu nostru.

De candu facuramu cunoscetu in Nr. 100 alu "Obs." pamphletulu "Mátyás Király", care ese in Budapest'a plinu de scandale si de hotii din avereia publica, primiramu in aceeasi materia din doue parti informatiuni ulterioare, pe care érasi le recommandam lectorilor cu totu adinsulu, in interesulu fiacarua din noi in interesulu comunu nationale.

Inainte de tòte reflectam la epistol'a din Marmati'a, venita dela persóne prea onorabili, alaturata in Nr. acesta. In aceea se declara si constata, că dn. Carolu Hieronymi ingenieru de professiune, actualu secretariu de statu in ministeriulu de comunicatiune alu Ungariei, pote se fia de oricare alta origine si nationalitate, numai romanu nu este, si nici in comitatulu Marmatiei nu s'a nascutu. De aici urmédia invederatu, că acei jidovi, cari publica diariulu "Mátyás Király", pe cari noi iamu numitu in Nr. 100 calumniatori poltroni, dupace au insultatu pe secretariulu de statu si pe mai multi colegi de ai lui, "defraudatori, furi si banditi", apoi avendu frica de magarii, acei jidovi n'au cutediatu se dea pe Hieronymi de magiaru, ci l'au datu de romanu (oláh), totuodata au descarcatul asupra intregei natiumi romanesci tòte crimele si blastematiile in acelu sensu, că si cum toti functionarii corupti, defraudatori, hoti si insielatori, totuodata si nauci, hebeuci, gogomani, mojici si brutalii, càti s'ar afla in statulu Ungariei, nu aru potea fi de alta nationalitate si origine, decat numai de cea romanésca.*)

*) De si ne este grétia de ele, reproducemu aici pentru cunoscatorii limbei magiare numai căteva frase. Titlu: Egy oláh tolvaj mint államtitkár (Unu bandit romanu că secretariu de statu). Exordiul: Miota a rongys fenekek mocz mérnök belevitte a közlekedési miniszteriumba haszontalan irháját, azota a miniszterium eddigelé hallatlan gázságok és világra szóló szamáságok gyászos hirébe keveredett. A mármarosi mócz fiu fogásainak faji butaságaival és lopkodó oláhságának posztanságával annyira beszennyezte az egész miniszterium hirnevét etc. Mai departe: az ne számítson a dühös oláh ingalmára, mely kegyetlenebb a leg veszettebb tolvajboszunál... Az Abruzzák rablónak tekeitelével lesi ki belöle az oroszlán résztl. Az ország, melynek vagyonából ezen oláh rabló milliókat ütel, el lehetne nélküle, de az oláh rabló... Ugyan azon telhetetlensig, mely jellemzi az oláh rablot, ugyan az a butaság, mely nem elégszik meg a zsákmánnyal, hanem az áldozat életét követeli: az oláh rabló butasága és telhetetlensége jellemzi az államtitkári álcza rabló kaptanyátis.

In epilogu jidovii mai dicu lui C. Hieronymi:

Repetim cu amu disu in altu Nr., că spuriatiuni de acestea se publica in contra poporului romanescu acolo in capitala, sub ochii ministeriului. Inveniatura forte mare pentru renegati, cari aru potea se invetie din casuri de acestea, care sunt nenumerate, că ori-câtă s'aru caciulí si ori-câtă aru voi se'si ascundia originea romanescă, nici ei nici fiil si nepotii loru n'au se scape de insulte aruncate asupr'a loru că romanii; nici se uite vreodata, că daca acestia sunt jidovi, se afla si s'au afiata totudeauna si magiari că unu br. Stef. Kemény si germani renegati că Hunds dorfer si nenumerați altii, cari ti-o spunu verde in fația, că ei nu urescu numai persóne particularie, ci pe poporul romanescu intregu, en masse, cum dicu francesii. Acea ura inflacarata nu datédia de eri, ea este stravechia, hereditaria; proba invederata că poporul romanescu jocase multu timpu role forte mari, prin care isi atrase ur'a si resbunarea.

Si acuma la ce amu ajunsu? Cá pentru tòte hotile si defraudarile publice se traga la respondere pe poporul romanescu, adeca tocma pe acela, din a carui sudore crunta se fura mai multu. Banatul a fostu ruinat prin talchari că J. Pausz. In ministeriulu lucrarilor publice numescu chiaru jidovii dela "Mátyás Király" pe functionarii si ingenierii Hugo Zsák, Joszef Péch, Armin Juszt, Franciscu Münczberger că cei mai cumpliti defraudatori, apoi totu ei mai adaoga, că la Segedinu s'au platitul valórea dela siése corabii I, II, III, IV, V, IX cu numele "Róza", "Szt. János", "Szeged" etc. că facute din nou si prime din partea statului, că inse acelea corabii nu s'au facutu si n'au existat nici-odata, decat pote in luna; éra dupa-ce s'au afiata hoti'a, au esitudo contributiuni spre a investiga lucrul, că inse mai tardiu s'a cocolositu tota acea blastematie. Acum, dupa-ce s'au pornit si procesele de pressa in causele acestea, căteva diarie dău lumei se pricepa că voru esí la lumina hotii de milioane si că pe cele mai multe le voru descoperi acei jidovi speculantii, cari de cătiva ani incóce nu au fostu suferiti a participa la licitatiuni de cele mai mari, de ex. precum au fostu si mai sunt cele dela Segedinu si la tòte regularile de ape, cali ferate, lieratiuni mari de sute de mii, esplotari de paduri, arendari de dominie de ale statului si altele forte multe, dela care se castiga sute de mii. Cătiva deputati se prepara că se dea pe fația o multime de blastematiile chiaru in parlamentu cu ocasiunea desbaterei budgetelor. De speculantii jidovi se dice, că iritati cum sunt, au inceputu a se denuntia ei intre sine.

Frumóse presente de anulu nou!

Obligatiuni urbariali (rurali) transilvane

trase la sorti cu finea lunei Decembre 1881.

In valóre nominale de căte 50 fl. au esitudo 23 de obligatiuni, sum'a loru care se platesc de detentorilor este 1150 fl.

De căte 100 fl. s'au trasu 132, sum'a in bani 13.200 fl.

De 500 fl. numai 24, sum'a 12.000 fl.

De 1000 fl. 79 bucati, sum'a 79.000 fl.

De 5000 fl. 4 bucati, sum'a 20.000 fl.

De 10.000 fl. totu 4 bucati, sum'a 40.000 fl.

Obligatiuni cu lit. A totu 4 b. de fl. 7750.

Valórea acestoru obligatiuni se platesc, conform normativelor cunoscute, la 6 luni computate dela sortare, la tesaurariatulu din BPest'a in cetate. Numerii esiti s'au publicatu in tòte diariile mari si in foi volante, care se impartu si gratis in orasie pe la schimbatori de bani si bance, care si midiu-locescu incassarea pe langa provisiuni moderate.

Cu acésta ocasiune mai apară o publicatiune forte caracteristica de serii lungi de numeri ai obligatiunilor esiti cu ani inainte, a caroru valóre inse n'au incassat' o nimeni. Uitat'au proprietarii că le au, morit'au ei si heredii nu sciu nimicu de ele, sau că au arsu ori au disparutu in apa? Destulu că 62 obligatiuni urb. trans. de căte 50 fl., 227 de căte 100 fl., 30 de căte 500 fl., 73 de căte 1000 fl. si in fine 4 obligatiuni de căte 5000 fl. nu se arata de nicairi. Urmarea va fi, că dupa unu cursu de ani previdiutu in lege, obligatiuni de acelea se amortisédia si se ardu, éra sumele pe care aveau se le ia proprietarii loru, trecu in proprietatea statului. Asia se intempla cu tòte soiurile obligatiunilor de statu, de unde se si castiga milioane, precum castiga si bancile dupa tòte obliga-

tiunile si biletele loru, căte se perdu si nimiceseu intr'unu modu sau altulu. Datorile ambelor parti ale monarchiei austro-unguresci trecu departe preste trei miliarde (trei mii de milioane). Cardu amu merge inapoi, fia si numai pana la metalicele din a. 1834, căte si mai căte mii de obligatiuni n'au disparutu din nenumerate imprumuturi de statu facute de atunci incóce! Mai adaoze la acestea obligatiunile de cali ferate si de intreprinderi industriale fără numeru, in care jóca érasi miliarde si din care numai in an. 1873 se nimicira preste 700 de milioane. Dara inca de ar mai urmá si vreunu bancrotu de statu, că celu din 1811 sau că celu turcescu?

Romania.

Nu numai budgetele anuali si preste totu starea finantiala a statului in care traimus, ci si ale statelor invecinate, limitrofe, cu care ne aflam si in relatiuni cotidiane, au se ne interessedie de aproape din mai multe cause, intre care la locul àntaiu este comerciulu si diferitele transactiuni economice. Asia de ex. nu pote fi pentru noi in diferentu candu aflam, că dela Brasovu se fierbedia postavuri pentru armata Romaniei in valóre de 400.000 si mai tardi pana la 1 milionu de franci, precum si că o multime de profesionisti zidari, lemnari (bardasi, dulgheri), mesari (templari), fauri (fierari), lacatari afla ocupatiune cu anii pe la edificiile statului, care se ridică nu numai in capitala, ci la multe alte locuri.

Proiectul de budgetu alu Romaniei este pe a. 1882—3 acesta:

	Venituri
Contributiunile directe	26.090.000.—
indirecte	50.476.000.—
Veniturile domeniale	18.551.600.—
minister. de interne	4.527.000.—
" " de finançie	2.178.400.—
" " de lucrari publice	11.000.025.44
" " de culte si instruc- tiune publica	55.000.—
" " de justitia	500.—
" " de esterne	155.000.—
" " de resbelu	50.000.—
Venituri diferite	6.717.922.—
Venituri de ordine	1.700.000.—
Totalu venit	121.501.447.44

	Cheltueli
Datoria publica *)	45.136.431.16
Ministeriulu financielor	12.010.049.35
" " de esterne	1.681.001.09
" " de justitia	4.278.496.—
" " de culte si instr. publ. **)	11.160.314.—
" " de resbelu	26.537.454.41
" " de lucrari publice	9.025.003.19
" " consiliului de ministrii	63.560.—
Fondulu pentru creditu extraordinariu	1.000.000.—
Totalulu cheltuelor	121.190.685.—

Facia cu evaluariile budgetare ale exercitiului curentu 1881—1882, proiectele de budgetu pe 1882—1883 aflate adi pe biroului Camerei ne prezinta următoarea situatiune:

Veniturile evaluate de astadata la cifra de lei 121.501.447, intrebu cu 735.233 lei numai evaluariile budgetare ale a. c., si cheltuelile ne ofera o creștere minima de lei 424.371.

Contributiunile directe sunt evaluate in mai puçinu cu 740.000; contributiunile indirecte din contra ne dau dupa noulu budgetu unu sporu de lei 4,491.000; veniturile domeniale sunt evaluate in mai puçinu cu lei 679.990; acestea reducere se datoresc in parte scaderei arendilor proprietatilor pe care au fostu improprietarii insurătiei; veniturile ministeriului de interne sunt sporite cu 511.500 lei, si aceleia ale ministeriului de lucrari publice cu 2,832.045 lei.

La cheltueli gasimur urmatorele diferențe intre proiectulu de budgetu 1882—83 si budgetulu de astazi in aplicatiune:

Datoria publica anuala este redusa cu 4,491.000 lei; in acésta cifra intra 3,100.000 beneficiul anualu realizat prin conversiunea obligatiunilor domeniale si a bonurilor de tesaura.

In schimbul cheltuelile ministeriului de finançie s'au ridicat cu 939.686 lei; aceleia ale instructiunii publice cu 152.578; cheltuelile ministeriului de lucrari publice sunt evaluate in plus cu 459.276 lei.

Acestea sunt in resumatu principalele cifre din proiectulu de budgetu pentru exercitiul 1882—1883. Aceea ce trebuie se nu scape nimenui din vedere, că si de astadata budgetulu se prezinta echilibrat, fără că acésta echilibrare se fia asiedata pe cifre fantastice, pe venituri inflate, sau cheltueli escesivu reduse.

*) Adeca interes si amortisatiuni la datoria statului, mai multu urmari ale economiei reale dintre anii 1860 si 1876.

**) Frumósa suma destinata pentru religiune si cultura, dara se va cere si mai mare.

Red. Obs.

Revistă politica străină.

— (România și Berlinu). Mai virtosu de două luni incocă s'au pornit adeverate torente de sciri, faime, conjecturi relative la violentele conflicte escase dela 1872 intre România catolică și Prussia protestantă. Se vorbesce forte multă despre o impaciuire, sau incă unu modus vivendi intre scaunul Romei și intre gubernul germanu reprezentat de către principale Bismarck; lumea inse o pate si cu acestea faime că si cu multe altele. Repetum: conjecturi órbe, intrige si neadeveruri legionu, propagate inadinsu numai spre a seduce si ameti pe biat'a omenire; concessiuni numai la aparentia facute scaunului Romei din partea lui Bismarck, petrundere agera din ceealata parte in tóte planurile clandestine preparate la Berlinu. Sciu este, că pe candu Bismarck a pornit campania sa cu scopu de nimicire contra catolicismului, a scrisu pe standartul seu: Lupta pentru cultura, că si cum elu ar avea a face in România cu Eschimos din Laplandia, cu ómenii selbatici din Americă (piei rosii le dicu), sau cu cei din Patagonia, ori cu negrii lui Chechevaio; candu de alta parte este cunoscutu de multu, că italianoii nu prea au alta numire pentru prussaci, decât numirea de barbari civilisati.

In anii din urma vediendu Bismarck, că după tóte brutalele persecutiuni ale episcopatului si clerului catolic din tota Germania, pe acésta cale nu pote umili pe scaunul Romei, că se renuntie la primatu in biserică si se recunoscă in Germania de pontifice pe imperatulu, adeca se recunoscă cesaro-papismulu, a schimbătă rol'a, de o parte permitindu, că cátiva scaune vacante de episcopi si archiepiscopi se se pótă inplini, éra de alt'a cercandu a invrasmasi pe pontificele din nou cu regele si cu regatul Italiei, care nu voiesce se se restaure potestatea seculară a patriarchului Romei. In acelasiu timpu sateliti de ai lui Bismarck au pus in circulatiune faim'a, că pap'a Leo XIII ne mai potendu suferi atâtă urgă din partea italianoilor, a decisu se lase România si necomparabilă sa resedentia Vaticanulu, mutandu-se, găciti unde? in orasielulu nemtiescu Fulda cu 10 mii de locuitori in principatul Hessen, cu o biserică monumentală, cu vreo patru monastiri si cu residenti'a unui episcopu. Daca acestea cestiuni eclesiastice nu aru fi de o importantia universale, care taia in vieti'a bisericésca si in cultur'a religioasa morale a toturor confesiunilor christiane, nu numai a catolicilor, ti-ar veni se ridi de planuri atâtă de absurde. Adeca daca pap'a nu se simte in libertatea deplina a actiunilor sale religiose in România, pe lângă garantiele solemne date la timpulu seu de către parlamentul Italiei si de către rege, se va simti intr'unu cui-buletii nemtiescu că Fulda, sau in ori-care alta ceteate a Germaniei, in care domnesce maxima calvinésca pericolosa: Cujus est regio, ejus est et religio = a cui e tiér'a, a acelui si religiunea, o maxima acésta, pe care in dilele nóstre o blastema chiaru protestantii, anume sasii din Transilvania, carii vedu bine, că ori-unde prinde radecina acea inveniatura desiuchiata de autonomia bisericésca nu mai pote fi vorba. Deci ori-câte faime deserte se citescu in diariile straine relative la diferențele dintre România si Berlinu, se nu li se dea deocamdata nici-unu credientu.

— Din Russi'a scirile cele mai rele se inmultiesc necontenit. Famili'a imperatésca nici de serbatori nu a cutediatu se mérga dela Gacina in capitala. Doi generali fօcareff si Loscareff, ambi hoti si tirani selbatici, au fostu degradati si exilati la Archangelu. In Varsavi'a s'au arestatu la trei mii de ómeni din caus'a rescōlei dela Craiu; daunele facute trece la 2 milioane ruble.

Russii nu voru se audia de nici-o conventiune cu Austri'a. Diariile cele mai mari din Petersburg sunt cu totulu in contra Austro-Ungariei, si „Telegrafulu" din Bucuresci aduce in acésta privintia informatiuni pretiose:

„In momentulu chiaru candu s'a respondit scirea despre o alianta austro-ungara, in momentulu candu publicul cititoru din imperiul Habsburgil'ru si din imperiul Romanowiloru ctea documentul tiparit de către diariul clandestin „Wolnoje Slovo" si reprobusu de către aproape tóte diarele, press'a russa din parte-i avendu in capulu ei diariul lui Horn, secretariul intimu alu lui Ignatief, „Journal de St. Petersburg", se sv̄rcolesce asupra Austro-Ungariei, declarandu susu si tare, că documentul datu pe facia nu pote se fia de cătu o „ironia muscatore, o tradare, unu blastemu" facutu din adinsu in contra intereselor poporilor slave din peninsul'a Balcanica. Éta cantecul lebedei ce intona diariul din Moscova,

care se pote cu siguranta se fia vedutu că organu de frunte alu reactionarilor russi, cari in momentulu de facia domnescu peste totu. „Moscowschie Wiedomosti," diariul lui Katoff in ultimulu numeru alu seu care ne sosesc astazi, declara susu si tare in articululu seu de fondu urmatorele adeveruri:

„Inaintea resbelului Serbiei si Muntenegrulu cu Bosni'a si Hertiegovin'a fura fundamentulu stabilu si poternicu alu vederilor marete ale imperiului russu asupra Balcaniloru, aceste tieri slave fura o fortaréia logica a pretentiunilor nóstre asupra moscenirei... Si acum ce ne declara cu inganfare evenimentele? Russi'a, sub impulsulu unor amicitii false, sub greutatea unor combinații neintielese, se afla inlaturata cu deseversire, data la o parte din acestu litoral, unde piciorul seu a fostu plantat temeinic prin faptele gloriose ale unui trecut stralucitor; totul ce ne-a remas este — Bulgari'a, unde influența nóstra nu se afla intemeiata nici pe vreo condiție politica, economică sau comercială celu puçinu bine combinata, unde totul se sprijinesce pe influența morală a unor fapte forte recente, si cari, cu tóte sacrificiile facute, ne voru evaporă, cu totul trecutul nostru, uitat de către ingratii fratii nostri din peninsul'a Balcanica (sic!). In ceea-ce ne prevesce pe noi, apoi asteptam cu siguranta momentulu, candu si Bulgari'a ne va areta spatele. Unde dara este gresiala nóstra de capetenie? Ce amu facutu noi, pentru a primi asemenea recompensa?

„Gresiel'a consta, că noi, in locu de a ne multiam cu sustinerea pretentiunilor legitime ale Serbiei, care cea dintei s'a resculatu contra imperiului Otomanu in descompunere, amu imbratiosiata o problema prea mare, prea maiestosa si care n'a fostu echivalenta cu fortile nóstre pentru momentulu de facia; gresiel'a nóstra consta intr'aceea, că noi amu permis Austriei de a isi intemēa influența sa in principatul Serbiei, cotropindu vieti'a sa sociala din tóte punctele de vedere. — Ce a esitul din tóte estea? Bucat'a cea mai grasa a cadiutu pe séma aliatilor nostrii, cari n'au refusat'o, cu tóte că n'au facutu nici unu sacrificiu pentru a elibera pe confratii nostrii de sub jugulu otomanu. Dara cu acésta nu s'a multiam cu Austro-Ungari'a si a mai recursu la sprijinul amicilor sei dela Berlin, pentru a edifica si pe viitoru o stavila poternica intre noi si tinta suprema a sörtei nóstre istorice; acésta stavila ne este edificata prin alipirea Dobrogei la România; Dobrogea ne desparte de Bulgari'a, Dobrogea este o fortaréia naturală intre noi si Constantinopole si fiindu incorporata la regatul României, Marea Negră a remas si va remanea interdisa tendentialor nóstre istorice."

Sciri diverse.

— (Circularie contra diarielor românesci). Curiöse animale de venat potu se fia diariile romanesci. Dela 1850 pana in 1861 ele erau luate la góna prin ordonante militarie si afurisite prin circularie archieresci; pana in 1868 prin asia numite avertisamente guberniali; mai tardi prin zavodi nutriti bine, imbracati totu in costumu de diarie si prin procurori. In cătu pentru timpulu din urma, vediurati gustulu lui „Pesti Napo". „Luminatorulu" inse in Nru 102 ne asigura, că onor. dn. v.-prefectu Ratiu din cottulu Temisiorei a inventat ori că i s'a imprumutat alta arma, ce se crede mai sigura si mai eficace la exterminarea pressei romanesci, adeca circularie administrative, prin care locuitorii sunt opriti a prenumera la diarie romanesci, din cauza că aceleia aru fi „pericolose, antipatriotice," si că aru produce „agitatiuni nationali."

Dn. v.-prefectu (vicecomes) este romanu de origine si densulu insusi se dă de romanu. Daca unu functionariu romanu lucra atâtă de vrasmăsiesce contra pressei romane, ce vei asteptă dela ceilalti? Din partea nóstra credem că d. alispány Rátz nu ne cunoscă diariul, prin urmare nu e competente a judecă program'a, tendenția si tinut'a lui. Dara tocma se'lui cunoscă, in totu casulu reflectam pe acelu dnu functionariu la impregiurari, care'lu compromitut pe densulu si pe aceia cari ii voru fi dictat in pena circulariu din cestiune. Fața cu vreo 400 diarie politice si nepolitice magiare căte apară in timpulu de facia, a luă la góna pe vreo 12 foi romanesci, sémena că ou cu ou a frica, a poltroneria, si dă de minciuna fracea aruncata in urechile poporilor europene, că in Ungari'a ar domni libertatea pressei. Da, ea domnesce pentru diariile magiare si renegate pana

desfreu, pentru cele nationali domnesce despotismulu. Mai departe du. Ratiu că organu administrativu a lovitu prin circulariu seu in competenția procurorilor; căci daca diariile romanesci sunt pericolose, este datori'a acestora si a tribunalelor a le trage inaintea juriului. Si in fine dn. alispány ataca si lovesce cu circulariu seu in dreptulu de proprietate privata a altora si in fructele laborei loru, éra cu acésta cade totuodata in rol'a acelor martiafoi, carii striga dupa tergoveti dicindu-le: nu cumpărai marfa dela vecinul meu, că nu e buna, cumpărai, uit'ici, dela noi, marfa curata, frumosă si efina.

Se pare inse, că dn. Ratiu totu mai cunoscă acolo in Banatú ómeni destulu de fricosi, carii se voru fi spariendu de incretitur'a fruntiei dsale.

De altumetrea noi scimu si unu altu comitatul mare, unde „domnii" se opunu si la infintiare de scole pentru romani, fia acelea chiaru si magiare; căci dicu ei: daca voru invetia toti mojicii carte, ce se se aléga din fiu si ginerii nostrii?

— (O noua fóia politica romana.) Cá de cinci septemani se vorbesce multu in publiculu nostru despre planul ministeriului ungurescu de a infintia unu diariu politicu romanescu, cu scopu firesce de a combate pe diariile nóstre de oposiție. Noi nu amu voit inadinsu a ne ocupa de acésta faima; acum inse că totu „Luminatorulu" se crede bine informatu despre existența unui planu că acela, luam si noi nota despre densulu, cu acelu adiósu inse, că dorim forte, că se vedem acelu planu realizat din nou, adeca acum a trei'a óra dela 1867 incocă. Dupace'i vomu vedea program'a si i vomu cunoscă mai de aproape tendenția, ne vomu permite si noi a ne ocupa de acea intreprindere publicistica.

— (Din Dalmatia.) Asupra rebeliunei din Crivoscie se tinu din nou consiliu ministeriale in Vien'a, unde fusera chiamati de urgentia si ministrii unguresci. Intr'aceea dela Triestu se scrie, că au mai plecat doue corabii incarcate cu munitiuni si provisii pentru ostile din Dalmatia si că garnisonele totu se mai intaresc.

— (Dintre multele sciri) contradictorie, una s'au adeverit, că selbacei crivosciani au omorit patru gendarmi imperatesci intru o lovire crunta si că in Hertiegovin'a curge sange.

— (Patru sentenie de mórte si dòue executiuni). Diariile din capitala Ungariei au incunoscintiatu pe publiculu loru, că in lun'a Novembre s'au mai anuntiatu la curte patru sentenie de mórte; intr'aceea in 16 Novemb. a fostu spendiurat asasinul Thüivel, care omorise pe tata-seu, éra in Decembre Gabriel Pánczel unulu din banditii cei mai periculosi.

— (Cani turbati). In 27 Dec. doi cani turbati au muscatu in BPest'a pe trei ómeni, pe o multime de cani si pe unele vite. Nu e nici-o mirare. Intre alte nebunii de legatu ale timpului nostru domnesce mai alesu pe la cetati mari adeverata kynomania, placere spurcată de a tñé si gugul multime de cani cari nu sunt de nici-unu folosu, ci numai spre pericolulu ómenilor. Las' că multi cani musca pe furisii, las' că altii turba si cu ei pieru toti cei muscati, dara apoi canii domnesci facu si nisce vermi microscopici la gura si in nasu, apoi vedi femei, chiaru si barbatii fara minte sarutandu'si canii că pe pruncii loru. Unu verme canescu intratu sub peliti'a fina a omului trage in urm'a sa mórtea acestuia. Cu tóte acestea vedi cu grătie ne-spusa in restaurante, in cafenele si la multe familii punendu pe cani la mese sau alaturea si dandu-le se manance din farfurii domnu-seu ori domna-sa. Adeverata cultura canescă.

— (2244 fl. 60 cri pentru ciangai din Moldov'a). Acesta suma o votase societatea S. Ladislau dela BPest'a pentru ajutoriu bisericeloru catolice ale ciangailor din Moldov'a si acea sumă s'a trimis si in anul trecut regulat la destinatinea sa, precum se trimis in fiacare anu pentru catolici; éra dela societatea Gustav-Adolf pentru protestantii din România. Bine facu; dara comentariulu remane la gustulu fiacarui lectoru.

— (Totu postele). In Nru 100 preced. afaramu despre dòue casuri de spoliatiuni mai nòue. Intr'aceea veni Monitoriulu postei (Postaközlöny, organu oficialu), si arată, că in acesti doi ani din urma post'a statulungurescu a fostu atacata in drumu de 25 de ori si numai in optu casuri a scapatu nespoliata; in 12 casuri au fostu omoriti conductorii, éra intr'unu casu au remas morti si soldatii de paza. Tóte acestea casuri s'au intemplatu numai in Ungari'a si nici-unul in Transilvania

precum constata aceeași făță oficiosa. Ar fi credința cineva, că după ce s-au înmulțit și în Ungaria calile ferate pe care se înaintează și mesagerile postelor, banditii Ungariei vor avea ocazii mult mai rare de a tine calea postelor; dar acei talchari de drum, tetunari și ucigași își cunoscă tierra forte bine, fără geografie, topografie, etnografie și căte totă grafie.

— (Morburi epidemice). Precum voru fi observați lectorii, noi ne-am ferit cu lunile intregi și întră diariile de alte limbi și a publicat mereu la casuri de anghina diferențială și de versat, care în Transilvania au grăsat la sate și orașe totă tărâma trecută și mai aruncă neincetată pe familiile în grija, de multe ori și în doliu. Din districtul Fagarasului în vîrsta de 17 comune se incubase versatul, de care morisera în Noiembrie preste 70 de însăși, după care au mai urmat altii. La Blasius în Octombrie erau preste 40 de scolari bolnavi de versat, din care cauza scoalelor s-au să închișă pâna se trăcea furiă morbului. În Aiudu scoalele stau închise din aceeași cauza pâna în 16 Ianuarie. În Secuime comitatul Ciuc moră forte multi și de anghina. Asia în comună Csíkszereda erau pe la anul nou 148 bolnavi de versat; totuși Asia suferă comunitatea secuiescă Tapolca, Szt. Imre, Madéfalva, Szt. Mihály. Apoi în comitatul Hunedoarei ambele boli sunt înregistrate la ordinea dilei. Diariile magiare dică, că românii moră din cauza caselor inputite, nici-o dată aerite. Nu e vorba, putorea scurtează viață. Dara securii? Dara în Clusiu celu falosu, situat la locuitorii sănătosu, cum de anghina diecuesce pe prunci în fiacare an?

— (Programa). Societatea română de cantări și muzica din Caransebeș va fi înființată în 31 Decembrie 1881 (12 Ianuarie 1882) să fie de s. Vasile, în sală hotelului Pomul Verde, Productiunea constatătoare din următoarele: 1. Marchetti: „Cantecul gîntei latine“, coru barbatescu. 2. Scheletti: „Cinelu cinelu“, coru barbatescu. 3. Cantecu național: „Seraculu“, solo pentru baritonu, cantat de dn. M. Strajanescu. 4. Stefanescu: „Ursită mea“, coru barbatescu. 5. Mendelssohn: „Salutare“, duett pentru voci barbatescu. 6. * * * „Arde“, coru barbatescu. Începutul precizat la 8 ore săptămâna. După producția dantă. În pauza se va joacă în costum național „Batută“ și „Calusierul“. Comitetul. Membrii, care să-și împlindă datorintele statutare, au intrare liberă. Pentru nemembri: de familie 1 fl. 60 cent, de persoană 80 cent. Această programă servește că invitate.

— Cu începere de 1/13 Ianuarie 1882 „Curierul Financiar“ va apărea în totă lumea de lucru.

Condițiile în care are să apară acest diariu sunt aceleia publicate prin totă diariile din România, care au bine voită a ne da gratiosul și binevoitorul loru concursu.

In aceste condiții, „Curierul Financiar“ devine reprezentantul și apărătorul toturor intereselor materiale ale României, organul miscării economice române.

Economistii, financiarii, agricultori, comercianții, magistratii, avocatii, inginerii antreprenorii de lucrări publice, rentierii și totă stabilimentele economice, financiare și industriale împreună cu publicul cu care sunt în relații, vor gasi în „Curierul Financiar“ o adverătă și fidela calașa în afacerile loru.

Afara de această, prin Regulamentul legii Burilor sănătății și promulgat de Majestatea Sa Regele la 2 Decembrie curent, stabilindu-se că „cota autentică“ și publicațiile oficiale ale Burselor și ale Camerelor de comerț se facă, în de afara de Monitorul Oficial, și prin „Curierul Financiar“, fiacare înțelege de ce mare necesitate devine acestu jurnalul financiar pentru publicul din țară și din străinătate, care, avându-dile „cotele autentice“ și scările financiare cele mai prospere și mai exacte, are la indemana și elementele cele mai sigure pentru a se conduce cu cunoștință de cauza în operațiunile loru.

„Curierul Financiar“ având o secție a numărătorei cu colectarea toturor tragerilor la sorti din țară și străinătate, va distribui că „premiu Buletinul sănătății de trageri la sorti“ toturor personalor care se vorbă abona.

Totuși corespondenții dar și amicii „Curierului Financiar“, carora li s-au încredințat liste de abonamente, sunt rugați să înapoia de urgență acele liste spre a se poate regula nouilor abonați înscrise cu 1 Ianuarie 1882, trimiteră diariul.

Acele din persoane care nu au potut să se inscrie pâna acum și care arădori să se abone la „Curierul Financiar“ cotidianu, sunt asemenea rugate să trăiască la Administrația diariului în București Passagiu Romanu Nr. 2, cererea loru, împreună cu costul abonamentului, care este pentru România: 40 franci pe an și 20 franci pe 6 luni, era pentru străinătate: 60 franci pe an și 30 franci pe 6 luni.

OBSEVATORIULU.

Pentru mai multă înlesnire a abonatilor din județ și din străinătate, banii se vor trimite prin mandat postale.

M. Minoviciu,
directorul „Curierului Financiar“.

Corespondență particulară ale „Observatorului“.

— Maramuresiu, în Decembrie 1881. Onorabile Redactor! În diariul DVOSTRE Nr. 100 se amintește unu scandal ce a apărut în diariul numit „Mátyás Király“ în BPest'a. Acelu pamphlet se ocupă între altele și de persoana domnului Carol Hieronymi secretarul de stat la ministerul lucrarilor publice.

Scopul acestor informații nu este că se apere pe dn. Hieronymi, pe care l-a cunoscut de aproape că pe unu barbat prea capabil de a se aperi singur pe sine între orice impregnări. Ceea ce aflu de lipsă și chiar de datorintă mea patriotică aduce la cunoștință a lectorilor diariului Diale este, a ve descoferi despre trecutul (vita anteacta) dlui Hieronymi, că din anul 1859 pâna la an 1867 în decurs de 9 ani ce a petrecut în Marmatia că ingenierul primar al comitatului, și-a castigat stimă toturor locuitorilor

Ce se atinge de locul nascării și de originea sa, ve transmite informații pe care le am de a dreptul dela densulu. Dn. Hieronymi este nascut și crescut în capitală Ungariei în BPest'a, unde tatalu său a fost ingenier la calile ferate. A venit la Maramuresiu cam pe la 1859 unde fă adus că ingenier privat la comasarea satelor Sepintia și Sarasău. Acă a fost chiamat apoi de domnul Medveczky, fostul posessor din Sepintia, — și la 1860 lună Decembrie 13, fă alesu de primu ingenier al comitatului, era în acătă calitate a functionat pâna la an 1867, candu apoi fă chiamat în capitală și înaintat în funcțiunea de secretarul ministeriale de către com. Emericu Miko, fostu pe atunci ministru de comunicatiune și de lucrări publice.

Eu atâtă că jurassorul cătu și că judecă de cercu am venit de multe ori în relații și afaceri oficiale cu dn. Hieronymi, prin urmare ilu cunoscut prea bine; dsa înse nu numai că nu este român, dar și nu intielege nimic din limbă română.

Din aceste se poate vedea, că dlui Hieronymi nici nu a nascut în comitatul nostru, nici nu este român. Dara că oficiantul, în animale romanilor mărtinii și-a lasat cu procedura sa umana unu nume neuitat.

Ar face bine ticalosulu diurnal „Mátyás Király“ să se caute mai bine datele sale și se le coregă, și Asia voindu a combate unu barbat, se nu combata națiunea, pe care ori cătu se va opini „M. K.“, în cruscă sa cea magiarizare nu o va potă înslăbi.

Ce se atinge de numele comitatului nostru, parerea mea este, că acesta nu este Maramuresiu, ci Marmarosiu sau Marmatia — țără petroșă. Asia am cîtătă totă actele străbune în archivul comitatului. Situația se terenului comitatului corespunde numelui care i lăsat străvechii Români înainte cu 1700 de ani.

Natiunea română din Marmarosiu de vîrsta de 3 ani și-a pierdut capulu seu bisericescu prin moarte fostul vicariu Ioan Popu; de atunci așteptamă indesertu că se fă definitiv restaurată statuina de vicariu. În următoarele acestea trăgări, dela unu timpu în cîteva săptămâni faimă și opinie, că și acă se amesteca domnia dela potere, cautandu unu „Magyar oláh“, dar nu află precum voiescă, afară pote daca ne-aru importă vreunul de pe la Debrecen.

Denumirea vicariului este prerogativă dlui episcopu diecesanu. Ar fi forte bine se nu întârdie cu ea, ci se ne dea unu vicariu, de care se ne bucurăm cu totii. Are destui barbati apti, pote alege dintre vicariul substitut, care de trei ani părăsescu oficiul, și din 10 protopopi actuali și titulari. Acă nationalitatea noastră se află în pericolă foarte mare și elu crește în cîmpul acesta cu atâtă mai tare, cu cătu și lipsesc unu capu bisericescu numită și asediata definitivă.

De alta parte și cu temere, în cătu cine voiescă să face bine poporului, e combatutu, ba și ucișu. Asia fă în tărâma aceasta ucișu în Borsa română Ioan Hozsda judecă de pace, numai din cauza că avu ideea de a înființa una banca satenescă în Borsa, și în săptămâna următoare fă ucișu cu securi satenesci, remanendu-i 3 prunci orfani.

Cu deplină stima remanu

Ioanu Cziple,
advocat.

Notă Redactiunei. Unu lucru nu pricepem noii din acătă corespondență interesanta. Ajunsă elementul românesc din frumosă Marmatia Asia de pe cîne de vale către abis, în cătu se și așteptă săparea sa dela o singură persoană, dela unu singur capu bisericescu, fă acela ori și care, barbatu eminente în totu respectul, geniale, zelosi, curațioși, impunătorii cu știință și cu autoritatea sa personală? Noi sciam pâna acilea, că Marmatia mai are barbati și familiile fruntașie de acelea, care sciu se impace prea bine patriotismul celu adeverat cu naționalitatea loru română și cu ritulu bisericei loru, și care cunoscă, că desbinandu-se de către nefericitul popor, prin acea abandonare a lui ilu sacrifică, își facu înse indirecte reu forte mare chiară siesă.

BIBLIOTECĂ CENTRALĂ

SIBIU

— Dintre riurile Ternavelor în dioceza de Santul Nicolae 1881. Prea stimate de Redactor! În diletele acestei mi-au venit în mâna trei scrisori vechi, vechi le voi numi, fiind că dela datul loru pâna astăzi au trecut timpuri binisioru. Totele trei se referă la prefectii, tribunii, vice-tribunii și centurioni decorati de către M. Sa Imperatul pentru neclatită loru credință și alipire către cauza Tronului în furio-

sulu resbelu civil din anii 1848-49. Despre acestu lucru de altminteră scie totă lumea română, voru fi înse multi din generația tinere, carii nu voru săce preții au pusă decorandii — carii s-au luptat pentru naționalitate și limbă — pe acelea însemne, cruci, decorative, sau cum se mai numescu.

Dintră acestea scrisori, care vară o lumina preste curențul ideilor din acea epocă, care arată indignația suprema acelor tineri resoluți, carii în locu de drepturi naționale — s-au vediut remunerati cu cruci, la care nu au aspirat, de care nu au visat, una părăsita Viena în 28 Septembrie 1850 și a subscrisă de fericitul Papă Aleșandru. Acestu apelul au facut rondu pe la toti decorandii, și în animale tinerilor si de altminteră malcontenti au aflatu pamentu roditoriu, în cătu se dedea cu societățea, că toti voru refusa decorative.

Au fostu si barbati mai maturi, cu sange rece, carii nu judecau din punctul de vedere alu acelor carii sustinuseră luptă in muntii apuseni, si se sileau a modera si a împacă cu sorgătea neevitabilă pe cei ce nu vrea se audia de decorative.

Unul dintră acestea documente e subscrisu de Ioan Groze și Vasile Albini, ambii repausați, dar ambii demni de memoria eterna. A treia scrisore e cuventarea unuia dintre prefecti, tînuta cu ocazia unei decorative sale si a consociilor in 8 Martiu 1851 in monastirea Blasius.

Fiind că din totă trei respiră o iubire nobila de națiune, Vi-le împartășescu în alăturare, cu rugarea, că avându vreodata timpu se le percurgeti, si de le veti află de vreun interesu pentru publicul de acum, se le faceti locu in foisișă „Observatorului“, era de nu, se le puneti in asia numită „Corfu redactiunei“. Asigurandu-Ve despre deosebită stima ce Ve cultiva, amu onore a fi

Alu prea st. d-vosăra

Coresp.

Notă redactiunei. Nici-decum in corfu redactiunei, ci in archivulu redactiunei. Intemplarea cu cele vreio siedieci si mai multe decorative la oricare altu popor ar fi considerata si tractata in istoria lui că unu episod din cele mai memorabile, din punctul de vedere alu caracterului omului carii conduceau in anumită epoca destinele lui. Am avut si eu informații prea bune, atâtă din Sibiu, cătu si de a dreptulu din Viena despre totă agitațiunile acestea pornite in a. 1850 contra decorativelor; dar in anul următori denunțat fiind la gubernulu militaru de către vrămasii prea modestei presse periodice românesci, că eu nu așa fi român indigenu, nascut din parinti indigeni din Transilvania, crescut si posessionat in patria mea, ci că măru fi adus Dacie in a. 1849 dela Campulung din Muntenia, si cerendu-se că se fiu exilat, se porni asupra mea o investigație cu atâtă mai furioșă, cu cătu participasem cu mai multă ardore la înființarea scoalelor din Brasovu si la emanciparea corporatiunilor de comercianti si profesionisti de sub vechiul despotismu. In acele dile de dorere cu care semena cele de acum, am aruncat in foc multe decorative, in sine cu totul innocent, din care inse unu auditoru militaru poate se formulede orice sentința ar fi voită, după disa cardinalului ministru Richelieu: „Scrică-mi pe unu biletu numai trei cuvinte care vrei tu, pentru că din acelea se ti formulează sentință de moarte“ Actele comunicate de data sunt cu atâtă mai bine venite; credu inse că ele isi au locul loru in seriul celorulalte documente, in colectiune. Intr-unu diariu politicu prea se ratacesc si se dau uitarei. Sper că le vei vedea publicate cătu mai curând. Deocamdată primesc frățescă mea stringere de mana.

Red.

Postă redactiunei.

Acii domni abonați din Sibiu, Alba Iulia, Cluj, Bradu, Mediașu in Transilvania (germanu), Mediasu in Ungaria, Parisu s. a., carii au la acătă redactiune articlui sau corespondenție destinate spre publicare, sunt rogati că se aiba puțina patientia, pâna vomu află la totă locu pe cătu numai se va putea, in Nării din Ianuarie; era in cătu pentru articlui puri literarii, daca auctori acelora voiescă se i vădă publicati mai curendu, s'ară poate învoi se i trecem in Transilvania, unde aru avea in parte mare aceiasi lectori, cum si pe altii competenti in materia.

„Transilvania“ Nării 1 et 2 va apărea in 15 Ianuarie, si va coprinde: Flora Fanerograma (continuare). — Critică logicei dlui profesor Ioanu Popescu de domnul profesor Pletosu. — Despre exagerare (critica serisa cu multu spiritu). — Documente istorice din 1850 etc.

Mai nou. Comisiunea finanțăria esmissa dela B-Pesta la Fiume, la întorcere sa pe la Agramu (Zagreb), unde a statu la unu banchet, a fostu fluierata, insultata si după cum se esprime „Pest Napló“, asia dicindu scăsa pe usia afara in modulu celu mai nedemnu de către croatii naționalisti. In comisiune erau Hegedüs, Helfy, Hieronymi si inca alti cinci unguri. Irratiunea de ambele parti e mare; din partea ungură se cere satisfacție cu totă energie. Rele semne!

Cu acestu Nr. 104 s'a inchis în cursul anului IV din 1881. Cu Nr. 1 din 1/13 Ianuarie se incepe cursul V alu diariului nostru „Observatorul“. Condițiile de abonament se vedu in fruntea lui.

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu. Tipariu lui W. Krafft.